

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
II МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан II медичного
факультету, доцент
Полковников Ю. Ф.

«_01_»_06_ 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВознавство

назва навчальної дисципліни

Підготовки	бакалавр
Галузі знань	22 охорона здоров'я
Спеціальності	224 Технології медичної діагностики та лікування

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради факультету Студентського Самоврядування Протокол №_01/06____ від «_01_»_06____2021__р.	РОЗГЛЯНУТО на засіданні Вченої ради факультету Протокол № 9____ від 01_»_06____2021__р. «
---	--

1. Загальна інформація про викладача

Викладач: доцент, к.фарм.н. Алексєєв Олександр Германович

e-mail: agagroup@ukr.net

Кафедра: соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права

Адреса: пр. Маяковського 24, Запорізький державний медичний університет, корп. № 3.

Викладач: доцент, к.ю.н. Аніщенко Михайло Анатолійович

e-mail: anishenko@zsmu.zp.ua

Кафедра: соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права

Адреса: пр. Маяковського 24, Запорізький державний медичний університет, корп. № 3.

Викладач: доцент, к.ю.н. Гамбург Леонід Самойлович

e-mail: leonidg1961@gmail.com

Кафедра: соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права

Адреса: пр. Маяковського 24, Запорізький державний медичний університет, корп. № 3.

Викладач: асистент, к.ю.н. Дічко Ганна Олегівна

e-mail: dichkoanna@gmail.com

Кафедра: соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права

Адреса: пр. Маяковського 24, Запорізький державний медичний університет, корп. № 3.

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Назва дисципліни: «Правознавство»

Кількість кредитів з дисципліни: 90 годин / 3 кредита ECTS (практичнихзанять – 20, СРС – 70).

3. Рік підготовки в магістратурі: 1-й. Семестр: 1, 2

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити (перелік дисциплін, вивчення яких має передувати дисципліні «Правознавство»): дисципліни соціально-гуманітарного циклу, анатомія, фізіологія, долікарська підготовка, медична підготовка, судової медицини, біоетика

Постреквізити (перелік дисциплін, для вивчення яких є обов'язковими знання, здобуті при вивченні «Медичне право»): медична деонтологія

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1. Призначення навчальної дисципліни

Лікар-лаборант, перш за все, повинен уміти самостійно працювати із законодавством України та міжнародними стандартами у сфері охорони здоров'я; аналізувати правову природу прав людини у сфері охорони здоров'я; готувати необхідні процесуальні документи для захисту прав людини у сфері охорони здоров'я; застосовувати юридичну практику для правозахисної і правозастосовної діяльності, в т.ч. правові позиції Європейського суду з прав людини, Верховного Суду України; ефективно використовувати арсенал експертиз для провадження медичних справ; належно забезпечувати документообіг у закладі охорони здоров'я; використовувати юрисдикційні й неюрисдикційні форми захисту прав людини у сфері охорони здоров'я; правильно кваліфікувати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних працівників та давати їм належну юридичну оцінку.

Компетенції, яких набуває студент при вивченні дисципліни:

Інтегральна:

– здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані правові задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає вивчення й аналізування системи медичного законодавства і врахування законодавчих новацій та характеризується комплексністю та проблемністю умов та вимог.

Загальні:

- самостійне визначення цілей та задач особистої діяльності: формулювати мету (цілі), визначати структуру особистої діяльності;
- організація особистої діяльності як складової колективної діяльності; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здійснення особистої діяльності; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність працювати автономно. здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя: здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- вибір стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
- сформованість політичної та економічної свідомості, оцінювання минулих історичних процесів та сучасності;
- сформованість патріотизму, громадянської позиції та свідомого ставлення до громадянських обов'язків;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- сформованість мовної культури і досконалості у фаховому та діловому спілкуванні, як усно, так і письмово;
- сформованість високого біоетичного та деонтологічного сприяння явищ і подій у фаховій діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо;
- прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні):

Знати:

- понятійно-категоріальний апарат у галузі медичного права;

- джерела медичного права; тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я;
- механізми здійснення прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин;
- правові умови провадження окремих видів медичної практики та їх правове регулювання;
- державно-правові гарантії та механізми захисту прав людини у сфері охорони здоров'я;
- дефекти надання медичної допомоги, їх правову кваліфікацію;
- види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я;
- юридичну практику в галузі медичного права, в т.ч. Європейського суду з прав людини.

Вміти:

- самостійно працювати із законодавством України та міжнародними і регіональними стандартами у сфері охорони здоров'я;
- знати механізми здійснення прав та обов'язків суб'єктів медичних правовідносин;
- готувати необхідні правові документи;
- аналізувати правову природу стоматологічної та інших видів медичної практики;
- застосовувати юридичну практику для правореалізаційної діяльності, в т.ч. правові позиції Європейського суду з прав людини;
- ефективно використовувати арсенал експертиз і механізми контролю якості медичної допомоги;
- правильно оцінювати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних працівників.

Виробити практичні навички:

- реалізовувати свої права та обов'язки;
- захищати свої права та законні інтереси;
- роботи із законодавством України і здійснення пошуку потрібних правових норм;
- логічно правильно обґрунтовувати правові явища і процеси в усній та письмовій формі;
- працювати з текстами основних нормативно-правових актів, зокрема Конституції України, Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» й ін.

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни: комплексна підготовка студентів з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навичок спеціалізованого правозахисту й правозастосування, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини у сфері охорони здоров'я. Досягнення основних кінцевих цілей, визначених у Стандарті підготовки спеціаліста за спеціальністю 224 «Технології медичної діагностики та лікування».

5.3 Завдання вивчення дисципліни:

- фахова комплексна підготовка студентів, які навчаються за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування», з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навичок спеціалізованого правозахисту й правозастосування у сфері охорони здоров'я;
- оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини у сфері охорони здоров'я.

5.4 Зміст навчальної дисципліни: Програма навчальної дисципліни складається з 90 годин (практичних занять – 20, СРС – 70).

Модуль 1, змістовий модуль 1, 4 теми.

Роль держави і права в суспільстві.

Публічно-правові галузі національного права України. Основи конституційного, адміністративного, кримінального та фінансового права.

Приватно-правові галузі права України. Основи цивільного, трудового, сімейного права.

Медичне право як комплексна галузь права та його місце в системі національного права України.

Модуль 1, змістовий модуль 2, 9 тем.

Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності в галузі охорони здоров'я України.

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я.

Поняття пацієнта та його соціальний статус.

Правовий статус медичного працівника за чинним національним законодавством України.

Юридичне забезпечення медичного втручання. Добровільна інформована згода пацієнта.

Господарська діяльність в галузі охорони здоров'я.

Юридична відповідальність в галузі охорони здоров'я.

Правове регулювання окремих інститутів медичного права.

Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги.

5.5. План вивчення навчальної дисципліни

№ пп	Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин	Завдання для самостійної роботи
Змістовий модуль 1. Правознавство			
1	Тема 1. Роль держави і права в суспільстві.	ПЗ – 1 год., СРС – 4 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Публічно-правові галузі національного права України. Основи конституційного, адміністративного, кримінального та фінансового права.	ПЗ – 1 год., СРС – 4 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок.

			Заповнення практикуму.
3	Тема 3. Приватно-правові галузі права України. Основи цивільного, трудового, сімейного права.	ПЗ – 1 год., СРС – 4 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
4	Тема 4. Медичне право як комплексна галузь права та його місце в системі національного права України.	ПЗ – 1 год., СРС – 4 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
Змістовий модуль 2. Медичне законодавство			
1	Тема 1. Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності в галузі охорони здоров'я України.	ПЗ – 1 год. СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
3	Тема 3. Поняття пацієнта та його соціальний статус.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. аповнення практикуму.
4	Тема 4. Правовий статус медичного працівника за чинним національним законодавством України.	ПЗ – 1 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
5	Тема 5. Юридичне забезпечення медичного втручання. Добровільна інформована згода пацієнта.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних

			навичок. Заповнення практикуму.
6	Тема 6. Господарська діяльність в галузі охорони здоров'я.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
7	Тема 7. Юридична відповідальність в галузі охорони здоров'я.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
8	Тема 8. Правове регулювання окремих інститутів медичного права.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
9	Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги.	ПЗ – 2 год., СРС – 5 год.	Опрацювання тем за допомогою on-line курсу: «Медичне право». Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.

6. Самостійна робота студента

№ з/п	Тема	Кількість годин	Вид контролю
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Правознавство			
1	Роль держави і права в суспільстві. Заповнення практикума.	2	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
2	Публічно-правові галузі національного права України. Основи конституційного, адміністративного, кримінального та фінансового	3	Поточний онлайн контроль і

	права. Заповнення практикума.		контроль на практичних заняттях
3	Приватно-правові галузі права України. Основи цивільного, трудового, сімейного права. Підготовка до контрольної роботи.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
4	Медичне право як комплексна галузь права та його місце в системі національного права України. Контрольна робота за темами змістового модуля 1.	2	Контрольна робота за темами змістового модуля 1.
Змістовий модуль 2. Медичне законодавство .			
1	Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності в галузі охорони здоров'я України. Самостійне опрацювання тем, які не входять в план аудиторних занять: Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Заповнення практикума.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
2	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я. . Заповнення практикума.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
3	Поняття пацієнта та його соціальний статус. Заповнення практикума. Підготовка до контрольної роботи.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
4	Правовий статус медичного працівника за чинним національним законодавством України. Заповнення практикума.	3	Контрольна робота за темами 1-4 змістового модуля 2.
5	Юридичне забезпечення медичного втручання.	3	Поточний

	Добровільна інформована згода пацієнта. Заповнення практикума.		онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
6	Господарська діяльність в галузі охорони здоров'я. Заповнення практикума.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях.
7.	Юридична відповідальність в галузі охорони здоров'я. Заповнення практикума.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях.
8.	Тема 8. Правове регулювання окремих інститутів медичного права. Самостійне опрацювання тем, які не входять в план аудиторних занять: – Правове регулювання практики медичних лабораторій в Україні. – Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Право громадського здоров'я. – Правове забезпечення донорства в Україні. – Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я. – Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Заповнення практикума. Підготовка до контрольної роботи за темами змістового модуля 2.	3	Поточний онлайн контроль і контроль на практичних заняттях
9	Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги.	3	Контрольна робота за темами змістового модуля 2.
Всього		37	

Консультативна допомога: щоденно за необхідністю (1-2 год.)

Контрольні заходи: самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час проходження студентом on-line курсу. Оцінка «Зараховано» за курс виставляється лише студентам, яким зараховані усі заняття з курсу та відсоток правильних відповідей за результатами контролю кожної теми складає не менше 60%. Курс вважається не зарахованим, якщо пропущено хоча б одну тему, або відсоток правильних відповідей хоча б за однією темою менше 60%. Студенти, які успішно виконали програму, за результатами курсу отримують диференційний залік з навчальної дисципліни. Практикум заповнюється студентом кожного заняття та підписується викладачем після завершення практичного заняття.

7. Список основної та додаткової літератури

7.1. Основна література

1. A. Alghrani, R. Bennett, S. Ost. Bioethics, Medicine and the Criminal Law: The Criminal Law and Bioethical Conflict: Walking the Tightrope. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
2. Byrne I., Ezer T., Cohen J., Overall J., Senyuta I. Human Rights in Patient Care: A Practitioner Guide / Under scientific editing of Senyuta I. L'viv: LOBF Publishing House «Medicine and Law», 2012.
3. Charles Foster. Medical Law: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2013.
4. Furrow B., Creaney Th., Johnson S., Jost T., Schwarts R. Health Law, Cases, Materials and Problems (abridged edition). – Saint Paul, MN, USA: West Publishing Corp, 2013.
5. Huxtable R. Law, Ethics and Compromise at the Limits of Life. To Treat or not to Treat? Abingdon, UK: Routledge, 2013.
6. Samantha Holliday. Reproductive Ethics and the Law: A Comparative Approach. Oxford: Routledge-Cavendish, 2013.
7. Senyuta I.Y. The emerging public health legislation in Ukraine // South Eastern European Journal of Public Health. Volume VII, 2017.
8. Steiner Jr. J.E. Problems In Health Care. Burlington, MA, USA: Jones & Bartlet Learning LLC, 2013.
9. Study Guide on Medical Law / com. by S. D. Riabenko, B.V. Mykhailichenko. K.: VSV «Medicine», 2014.
10. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / За наук. ред. І. Сенюти. Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
11. Бібліографія з медичного права: національний контекст / упоряд. І. Я. Сенюта, О. Є. Січкоріз, Х. М. Шубак ; за заг. ред. І. Я. Сенюти. Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2014.
12. Булеца С. Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми : дис. ... докт. юрид. наук. Одеса, 2016.
13. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : дис. ... докт. юрид. наук. Львів, 2016.
14. Гладун З. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я за законодавством України. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 1.

15. Грін О. О. Загальне медичне право: Навчальний посібник: Альб.схем. О.О. Грін. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017.
16. Демченко І., Соловійов О. Попередження поширення фальсифікованих лікарських засобів на міжнародному та національному рівні : Монографія. К., 2014.
17. Кашинцева О. Ю. Проблеми права біоетики : курс лекцій. К.: КУП НАНУ, 2012.
18. Клапатий Д. Й. Законодавче регулювання провадження господарської діяльності з медичної практики фізичними особами-підприємцями. Медичне право. Спеціальний випуск. № 3. 2017.
19. Котуха О. С. Медичне право України: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2014.
20. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник / за заг. ред, професора В. М. Трубникова, Харків, 2015.
21. Лашкул З. В., Сізінцова Ю. Ю., Фершал Я. Ю. Інформована згода: поняття, мета та значення у процесі реалізації прав та обов'язків медичних працівників і пацієнтів. Запоріжжя : ТОВ «Видавничий будинок «Кераміст»», 2013.
22. Лемеха Р. І. Об'єктивна сторона складу злочину «неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником». Медичне право. № 2 (20). 2017.
23. Майданик Р. А. Медичне право в системі права України : навчально-практичний посібник. К. : Алерта, 2013.
24. Майданик Р. А. Права людини в сфері охорони здоров'я : практикум. К. : Алерта, 2013.
25. Майданик Р. А. Репродуктивні права. Сурогатне материнство : навчально-практичний посібник. К. : Алерта, 2013.
26. Майданик Р. А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги : навчально-практичний посібник К. : Алерта, 2013.
27. Медичне право України : практикум / уклад.: І. Я. Сенюта, І. О. Богомазова, О. Ю. Кашинцева, Д. Й. Клапатий, Р. А. Майданик, О. Є. Січкоріз, Х. Я. Терешко, У. Я. Хребтань, Х. М. Шубак ; заг. ред. І. Я. Сенюта. Львів : Світ, 2014.
28. Медичне право України: теоретико-методологічні аспекти викладання медичного права: Матеріали VI Всеукраїнської (V Міжнародної науково-практичної конференції з медичного права): «Медичне право України: теоретико-методологічні та практичні аспекти викладання медичного права» (26–28 квітня 2012 р., м. Львів) / упор. І. Я. Сенюта, Х.Я. Терешко. Львів : ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
29. Миронова Г. А. Приватно-правове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги : монографія; відп. ред. О. Д. Крупчан. К., 2015.
30. Охорона здоров'я в Україні: організація та законодавче забезпечення / І. А. Голованова, В. П. Лисак, В. М. Пашков [та ін.]; за заг. ред. В.П. Лисак [та ін.]. К.: МОРІОН, 2014.
31. Правознавство / за заг. ред. д.ю.н. Крестовської Н. М., к.ю.н. Кулініч О. О., к.ю.н. Романадзе Л. Д., підручник. Одеса: Атлант, 2015.
32. Савченко В. О. Медичні послуги як об'єкт цивільних правовідносин : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук. К., 2014.
33. Сенюта І. Я. Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види. Медичне право. № 1 (19). 2017.
34. Сенюта І. Я. Право на згоду та право на відмову від медичної допомоги: особливості та межі здійснення. Підприємництво, господарство і право. № 10 (248). 2016.
35. Сенюта І. Я. Правовий звичай як джерело права та регулятор відносин у сфері надання медичної допомоги. Медичне право. № 2 (20). 2017.
36. Сенюта І. Я. Стандарти у сфері охорони здоров'я як джерело правовідносин у сфері надання медичної допомоги. Медичне право. Спеціальний випуск. № 3. 2017.
37. Сенюта І. Я. Цивільні правовідносини у сфері проведення медичних дослідів. Медичне право. № 1 (21). 2018.

38. Сенюта І. Я. Цивільні правовідносини у сфері репродуктивних технологій. Права людини: філософські, теоретико-юридичні та політологічні виміри [Статті учасників I Міжнародного круглого столу 28-29 жовтня 2016 р.]. Львів, 2017.
39. Сенюта І. Я., Клапатий Д.Й. Психіатрична допомога: механізми забезпечення прав пацієнтів та їхніх законних представників. Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2013.
40. Стеценко В. Ю. Медичне право України (реформування охорони здоров'я в умовах страхової медицини) : монографія / В.Ю. Стеценко, Г.М. Такарев. К. : Атіка, 2012.
41. Терешко Х. Я. Право на медичну інформацію: деякі аспекти. Медичне право. Спеціальний випуск. № 3. 2017.

7.2. Додаткова література

1. Senyuta I. Y. Medical Neutrality as a Human Rights in Patient Care Concept: Experience of Ukraine/ I.Y. Senyuta, D.Y. Klapaty// Medical Law. № 17. 2016.
2. Богомазова І. О. Право на якісні та безпечні лікарські засоби в системі права на охорону здоров'я. Медичне право. Спеціальний випуск. № 3. 2017.
3. Вершкова І. В., Крикля В. В., Мартинова О. В., Горяча Л. О. Екстремальна медицина : навч. посібник. Харків, 2014.
4. Зражевська Н. Захист професійної честі, гідності та ділової репутації лікарів у судовому порядку. № 1(15). 2015.
5. Клапатий Д. Й. Правові аспекти надання закладами охорони здоров'я відповідей на запити на інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Медичне право. № 1(19). 2017.
6. Куц В. М., Гізімчук С. В., Єгорова В. О. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення дослідів над людиною : монографія. Харків: Юрайт, 2012.
7. Лемеха Р. І. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння медичних працівників . Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, Україна, 12-13 травня 2017 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017.
8. Лемеха Р. І. Поняття неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником. Сучасний вимір держави і права: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 19-20 травня 2017 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2017.
9. Пташник І. Р. Цивільно-правове регулювання трансплантації в Україні : автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. К., 2016.
10. Радиш Я. Соціально-психологічна реабілітація громадян – важлива складова державної політики України в сучасних умовах. Інвестиції: практика та досвід. № 5. 2015.
11. Рогальський І. О., Калинюк Н. М., Гуменна Н. В. Юридична класифікація дефектів надання медичної допомоги у сфері акушерства та гінекології. Медичне право. № 2 (16). 2015.
12. Сенюта І. Я., Клапатий Д. Й. Медичний нейтралітет як концепція забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я: досвід України. Медичне право. № 1 (17). 2016.
13. Сенюта І. Я. Нові підходи до стандартів якості надання медичної допомоги та їх можливі юридично-правові наслідки. Український медичний часопис. Online. 10.05.2017. URL: <http://www.umj.com.ua/article/108196/novi-pidhodi-do-standartiv-yakosti-nadannya-medichnoyi-dopomogi-ta-yih-mozhlivi-yuridichno-pravovi-naslidki>
14. Сенюта І. Я. Цивільний позов як інструмент захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: деякі аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного

університету : Серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 31. Т.2. 2015.

Інформаційні ресурси

Міжнародні та регіональні стандарти

1. General comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12). CESCR, від 11.08.2000 р. URL: <http://www.refworld.org/docid/4538838d0.html>
2. Алма-Атинська Декларація. ВООЗ, від 06.09.1978 р. URL: <http://www.euro.who.int/ru/publications/policy-documents/declaration-of-alma-ata,-1978>
3. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, від 24.02.2006 р. URL: <http://www.patientsorganizations.org>
4. Декларація про політику в галузі дотримання прав пацієнта в Європі / Європейська консультативна нарада ВООЗ з прав пацієнта, 1994 р. URL: http://www.who.int/genomics/public/eu_declaration1994.pdf
5. Джакартська декларація про провідну роль зміцнення здоров'я у XXI столітті / ВООЗ, 21-25 липня 1997 р. URL: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/jakarta/declaration/en/index1.html>
6. Європейська соціальна хартія / Рада Європи, від 03.05.1996 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062
7. Європейська хартія прав пацієнтів, листопад 2002 р. URL: <http://www.activecitizenship.net/patients-rights/projects/29-european-charter-of-patients-rights.html>
8. Захист осіб з психічними захворюваннями та покращення психіатричної допомоги: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 46/119 / Генеральна Асамблея ООН. 17 грудня 1991 р. URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r119.htm>
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи, від 04.11.1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
10. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину / Рада Європи, від 04.04.1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_334
11. Конвенція про права інвалідів. ООН, від 13.12.2006 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
12. Лісабонська декларація про права пацієнта / Всесвітня медична асоціація. Асамблея ВМА, вересень-жовтень 1981р., переглянута у 2005 р. URL: <http://www.med-pravo.ru/Ethics/LisbonDecl.htm>
13. Люблянська хартія з реформування охорони здоров'я / ВООЗ, від 18.06.1996 р. URL: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0010/113302/E55363.pdf
14. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН, від 16.12.1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
15. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, від 16.12.1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042
16. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, від 16.12.1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
17. Міжнародні керівні принципи етики для біомедичних досліджень на людині / Рада міжнародних організацій медичних наук, 2002 р. URL: http://www.fhi.org/training/fr/retc/pdf_files/cioms.pdf
18. Позиційний документ: медсестри і права людини / Міжнародна рада медичних сестер, 1998 р. URL: http://www.icn.ch/images/stories/documents/publications/position_statements/E10_Nurses_Human_Rights.pdf

19. Рекомендації REC(2004)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам–учасникам щодо захисту прав людини і гідності осіб з психічними розладами / Комітет Міністрів Ради Європи, від 22.09.2004 р. URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=775685>
20. Хартія про право на охорону здоров'я / Міжнародний союз юристів. Генеральна асамблея МСЮ, від 31.08.2005 р. URL: <http://www.uianet.org/documents/qquia/resolutions/Sante4Gb.pdf>
21. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 «Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)» від 27.04.2016 р. URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/es-2016679.pdf>

Основні нормативно-правові акти України

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print1389889414323304>
3. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07.2005 р. (ред. від 03.10.2017 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
8. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. (ред. від 03.10.2017 р.) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
11. Етичний кодекс лікаря України прийнятий Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та X з'їздом Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ) від 27.09.2009 р.
12. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
13. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
14. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4004-12/print1382877439537761>
15. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
16. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/222-19/page>
17. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12.12.1991 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1972-12>
18. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16.07.1999 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1007-14>
19. Про Уповноваженого Верховного Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>

20. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. (ред. від 01.12.2005 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/print1394382702105452>
21. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
22. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
23. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
24. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>
25. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
26. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
27. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>
28. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
29. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2586-14>
30. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/239/95-вр>
31. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення від 19.10.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
32. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я: Закон України від 06.04.2017 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 48. – Ст. 245.
33. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості: Закон України від 14.11.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2206-19>
34. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF>
35. Про затвердження Порядку створення госпітальних округів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 932. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249582611>
36. Про затвердження Методики розрахунку вартості послуги з медичного обслуговування: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1075. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-metodiki-rozrahunku-vartosti-poslugi-z-medichnogo-obslugovuvannya>
37. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1101. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-utvorenniya-nacionalnoyi-sluzhbi-zdorovya-ukrayini>
38. Про затвердження вимог до надавача послуг з медичного обслуговування населення, з яким головними розпорядниками бюджетних коштів укладаються договори про медичне обслуговування населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2018 р. № 391. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-vimog-do-nadavacha-poslug-z-medichnogo-obslugovuvannya-naselennya-z-yakim-golovnimi-rozporyadnikami-byudzhetnih-koshtiv-ukladayutsya-dogovori-pro-medichne-obslugovuvannya-naselennya>

39. Про затвердження Порядку реалізації державних гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій для первинної медичної допомоги на 2018 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 407. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-realiz>
 40. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1013-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249626689>
 41. Про схвалення Концепції реформування механізмів публічних закупівель лікарських засобів та медичних виробів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. № 582-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250226636>
 42. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 р. № 821-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250432586>
 43. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1002-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249618799>
 44. Про деякі питання договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 410. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>
 45. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-elektronnoyi-sistemi-ohoroni-zdorovya>
 46. Про порядок контролю якості медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752 // Офіційний вісник України. 2012. № 94. Ст. 3830.
 47. Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування: Наказ МОЗ України від 05.02.2016 р. № 69. Офіційний вісник України. 2016. № 23. Ст. 931.
 48. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ МОЗ України від 19.03.2018 р. № 503. URL: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--503-pro-zatverdzhennja-porjadku-viboru-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu-ta-formi-deklaracii-pro-vibir-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu>
 49. Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 19.03.2018 р. № 504. URL: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--504-pro-zatverdzhennja-porjadku-nadannja-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>
 50. Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 19.10.2015 р. № 681. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15>
- Про деякі питання застосування Україномовного варіанту Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 04.01.2018 р. № 13. URL: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04012018--13-pro-dejaki-pitannja-zastosuvannja-ukrainomovnogo-variantu-mizhnarodnoi-klasifikacii-pervinnoi-medichnoi-dopomogiicpc-2-e>**

8. Контроль і оцінка результатів навчання

8.1. Види контролю

- поточний
- підсумковий (заключний).

8.2. Форми контролю

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за чотирибальною національною шкалою. При цьому враховуються участь студента в обговоренні теоретичного матеріалу заняття, здійснення їм практичних завдань та робіт, передбачених темою, та кількість правильних відповідей на стандартні питання письмового контролю. Студенту виставляється оцінка «5» у разі активної участі ним в обговоренні теоретичних питань, їх вмілого використання у рішенні практичних компонентів заняття та надання правильних та повних відповідей на 19-20 з 20 запропонованих контрольних питань; оцінка «4» – за умов участі студента в обговоренні теоретичних питань, вирішенні за допомогою викладача або у групі практичних завдань та надання правильних та повних відповідей на 15-19 з 20 запропонованих контрольних питань; оцінка «3» – за умов відмови від участі в обговоренні теоретичних питань і несамотійному виконанні практичних завдань та надання ним повних відповідей на 10-14 з 20 запропонованих контрольних питань; оцінка «2» – за умов відмови від участі в обговоренні теоретичних питань, нездатності до виконання практичних завдань за допомогою викладача та надання ним менш, ніж 10 правильних відповідей на запропоновані контрольні питання.

Підсумковий контроль:

Здійснюється по завершенню вивчення дисципліни. До підсумкового контролю допускаються ті студенти, які виконали усі види робіт, передбачені навчальною програмою.

Форма проведення підсумкового контролю – тестовий контроль. При оцінюванні враховуються кількість питань, на які студент дав правильні відповіді. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менш, ніж 50 балів з 80 можливих.

За результатами усіх видів навчальних робіт студентам виставляється оцінка диференційного заліку з дисципліни.

Максимальна кількість балів, які можуть отримати студенти при засвоєнні дисципліни складає 200 балів, 10 з яких припадає на індивідуальну роботу студентів. На кафедрі студенти отримують оцінки за стандартною шкалою оцінювання (5, 4, 3, 2). Середня оцінка за усі заняття (за відсутності невідроблених 2) за допомогою спеціальної програми університету конвертується у бали за поточну діяльність.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, за підсумковий контроль – 80 балів, мінімальна – 50. Результат підсумкового контролю спеціальною програмою університету конвертується у бали.

Загальна кількість балів, набраних студентом при вивченні дисципліни знаходиться як сума балів за поточну діяльність і підсумковий контроль, після чого конвертується в національну шкалу оцінювання за таблицею:

Сума балів за всі	Оцінка за національною шкалою
-------------------	-------------------------------

види навчальної діяльності	Для заліку
170 – 200	відмінно
140 – 169	добре
110 – 139	задовільно
0 – 109	незадовільно

7.2. Форми контролю

- 1). усні опитування на практичних заняттях;
- 2). письмові тестові роботи на практичних заняттях;
- 3). комп'ютерний тестовий контроль;
- 4). диференційний залік.

8. Політика навчальної дисципліни

Студенти мають відвідати усі лекції і практичні заняття з дисципліни.

До занять допускаються тільки ті студенти, зовнішній вигляд яких відповідає Правилам внутрішнього розпорядку ЗДМУ (у білих халатах і шапочках, у змінному взутті). Поведінка студентів на кафедрі має відповідати правилам техніки безпеки, етики і моралі.

На практичні заняття студенти приходять підготовленими за питаннями теми, з робочим зошитом, які вони заповнюють вдома або на практичному занятті за вказівкою викладача. У кінці кожного заняття студенти отримують оцінки. Наприкінці вивчення курсу студенти складають контрольну роботу. До неї допускаються ті студенти, у яких в поточній діяльності немає невідпрацьованих пропущених занять або незадовільних оцінок. Графік відпрацювання занять складається на початку семестру і оприлюднюється на сторінці кафедри електронних ресурсів ЗДМУ. Пропуск за поважної причини відпрацьовується впродовж 2 тижнів – в разі недотримання цієї вимоги, студент оплачує довідку з причини, яка стає неповажною.

За результати поточної діяльності, контрольної роботи і контролю практичних навичок наприкінці семестру студенти отримують оцінку диференційного заліку з дисципліни.